Rejtélyek és bizonyítékok – II. Lajos haláláról tartott előadást Farkas Gábor Farkas

2026/10/16

A Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében, a mohácsi csata közelgő 500. évfordulójához kapcsolódva rendezett programon Az orvosi ismeretek szerepe II. Lajos holttestének azonosításakor címmel tartott előadást Farkas Gábor Farkas.

[1]

Valóban a Csele-patakba fulladt II. Lajos? Hogyan azonosíthatták hetekkel a mohácsi csata után a fiatal király holttestét? És mit mondanak a források azokról az összeesküvés-elméletekről, amelyek az uralkodó halála körül már ötszáz éve újra és újra felbukkannak? Ezeket a kérdéseket járta körül Farkas Gábor Farkas, az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa a Semmelweis Orvostörténeti Múzeumban tartott előadásában.

[2]A Múzeumok Őszi Fesztiválja keretében, a mohácsi csata közelgő 500. évfordulójához kapcsolódva rendezett programon ***Az orvosi ismeretek szerepe II. Lajos holttestének azonosításakor*** címmel tartott előadást **Farkas Gábor Farkas**. A hallgatóság nemcsak II. Lajos

halálának lehetséges körülményeit és holttestének azonosítását ismerhette meg közelebbről, hanem azt is, milyen nehézségekkel jár egy fél évezrede történt eseménysor rekonstruálása.

Az előadó hangsúlyozta: Mohács esetében nem elegendő pusztán a fennmaradt írott forrásokat vizsgálni. Figyelembe kell venni az egykori tájat, a vízrajzi viszonyokat, az emlékezetkultúrát, valamint azt is, hogyan alakultak át az eseményekről szóló történetek az évszázadok során. Mint fogalmazott, „nemcsak az az érdekes, hogy mit mesélnek el, hanem sokszor a hallgatás beszédesebb”.

A csata történetének egyik meghatározó szereplőjeként Farkas Gábor Farkas magát a Dunát emelte ki. „Mindent a Duna dönt el, mindent a Duna határoz meg” – fogalmazott. A folyó és mellékágai a 16. században egészen másképpen rajzolták át a mohácsi tájat, mint napjainkban. A későbbi folyószabályozás, a mocsaras területek lecsapolása és a mezőgazdasági művelés alapvetően átalakította a felszínt, ezért a mai tájból nem lehet egyszerűen visszakövetkeztetni a csata és az azt követő menekülés körülményeire.

A vízrajzi viszonyok meghatározták a hadseregek mozgását, az átkelési lehetőségeket és a lehetséges menekülési útvonalakat is. Farkas Gábor Farkas szerint elképzelhető, hogy a menekülő, a csata után kimerült és esetleg sérült uralkodó lovával egy sáros, vizenyős területre került, ahol a ló elveszíthette egyensúlyát és ledobhatta lovasát. Az előadásban ezt a rendelkezésre álló adatokkal összeegyeztethető, hétköznapi lovasbaleset lehetőségeként mutatta be.

Ehhez szorosan kapcsolódott a közismert Csele-patak-történet vizsgálata is. Farkas Gábor Farkas felhívta a figyelmet arra, hogy a legkorábbi beszámolókban még nem a Csele-patak jelenik meg következetesen II. Lajos halálának helyszíneként. A források a Duna egyik ágáról, tóról, mocsárról vagy más vízjárta területről is beszélnek, a Csele-patak szerepe csak később szilárdul meg a történeti emlékezetben. „A Duna mindig előkerül” – emelte ki az előadó a legkorábbi híradások kapcsán.

[3]

[4]

Az előadás másik központi kérdése az volt, hogyan azonosíthatták az uralkodó hetekkel később megtalált holttestét. A korabeli beszámolók II. Lajos fogazatára és jobb lábán található ismertetőjegyekre hivatkoznak. Farkas Gábor Farkas felidézte a 2015-ben rendezett mohácsi konferencián részt vevő igazságügyi orvosszakértő, Magyar Lóránt álláspontját is: az ilyen egyedi testi jegyek alkalmasak lehettek az azonosításra, különösen azok számára, akik életében közvetlen közelről ismerték a királyt.

Különösen sok vitát váltott ki a megtalált holttest állapotának korabeli leírása. A beszámolók szerint a test feltűnően jó állapotban maradt fenn, amit később a II. Lajos meggyilkolásáról szóló elképzelések egyik érveként is felhasználtak. Az orvostudomány azonban lehetséges magyarázatot kínál erre a jelenségre. Nedves, agyagos, oxigénszegény környezetben olyan átalakulási folyamat indulhat meg, amely lassítja a bomlást és bizonyos mértékig megőrizheti a testet. Ez azonban – mint az előadó hangsúlyozta – nem jelenti azt, hogy az arc alapján is feltétlenül felismerhető maradt volna az elhunyt.

A történeti források értelmezése azért is különösen fontos, mert II. Lajos haláláról már 1526 őszén egymásnak ellentmondó hírek kezdtek terjedni. Egyes beszámolók menekülésről, mások vízbe fulladásról, fogságba esésről vagy éppen gyilkosságról szóltak. Ezekre az értesülésekre az évszázadok során egyre részletesebb történetek és összeesküvés-elméletek épültek.

[5]

Az egyik legismertebb ezek közül Szerémi György elbeszélése, amely szerint II. Lajost nem baleset érte, hanem Szapolyai György ölte meg a mohácsi vereséget követően. Farkas Gábor Farkas

bemutatta, hogyan formálódhatott egy ilyen történetből később tartós történelmi narratíva, és miért elengedhetetlen a források keletkezési körülményeinek, műfajának és céljának vizsgálata.

Az előadás arra is rámutatott, hogy a történésznek sokszor éppen azt kell elfogadnia, hogy egy kérdésre nem adható teljes bizonyosságú válasz. Farkas Gábor Farkas szerint Mohács történetének máig vannak olyan pontjai, amelyekhez a modern kutatási módszerek ellenére sem tudunk minden kétséget kizáróan közelebb kerülni.

Az *Az orvosi ismeretek szerepe II. Lajos holttestének azonosításakor* című előadás így a mohácsi csata egyik legismertebb történetén keresztül nemcsak egy ötszáz éves rejtélyt mutatott be, hanem a történészi munka természetére is rávilágított: miként lehet írott forrásokból, tájtörténeti adatokból, emlékezeti hagyományokból és az orvostudomány eredményeiből újra és újra megvizsgálni azt, amit egy történelmi eseményről tudni vélünk.

További képek [6]

2026/10/26 - 16:43

Source URL: https://oszk.hu/en/node/7907

Links:
[1] https://oszk.hu/sites/default/files/Farkas-Gabor-Farkas-eloadasa_261008__03.jpg
[2] https://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/ii-lajos-magyar-kiraly-portreja/
[3] https://oszk.hu/sites/default/files/Farkas-Gabor-Farkas-eloadasa_261008__02.jpg
[4] https://oszk.hu/sites/default/files/Farkas-Gabor-Farkas-eloadasa_261008__05.jpg
[5] http://regiritka.oszk.hu/apponyi-metszetek/ii-lajos-magyar-kiraly-egeszalakos-portreja-2/
[6] https://www.facebook.com/photo/?fbid=1599252352242665&set=pcb.1599252405575993
[7] https://oszk.hu/en/category/foszotar-es-pozicionalo/hirek